BusinessHalacha.com
a project of the Business Halacha Institute

בית דין

כיצד מזמנים לדין

<>

שבוע א'

Machon L'Choshen Mishpat – Seminars- Publications- Learning Programs- www.businesshalacha.com-

Halachah Hotline 1-877-845-8455- info@businesshalacha.com.com--- 3673 Bedford Ave., Brooklyn, NY

בית דין- כיצד מזמנים לדין

גמ' מועד קטן טז. אמר רבא מנלן עד ומנלן דמשמתינן [1]
גמ' שם ומנלן דמזמנינן לדינא ריטב"א שם [2]
Optional גמ' שם ומנלן דמשמתינן ... [1]

גמ' בבא קמא קיב: אמר רבינא עד קיג. אמר רב יהודה [3]

טור חושן משפט סימן יא עד ואם הזמינו השליח [4-6]
בית יוסף שם ד"ה וכיצד עד [א] גרסינן -- וד"ה כתב הרמב"ם ז"ל

<u>המנהג היום דאין נותנים כתב סירוב עד אחר ג' התראות</u>
פתחי תשובה חושן משפט סימן יא ס"ק א [7]
ערוך השלחן שם ס' א [7]

Optional טור שם מנדין אותו דין נידו שו"ע יורה דעה ס' שלד-ב [7]

<u>אם צריך הב"ד המזמין לפרוט התביעה</u>
ש"ך סימן יא ס"ק א [8]
Optional פתחי תשובה סימן יא ס"ק ד [8]
אגרות משה חו"מ ב סימן ו' [9]

ואלו מגלחין פרק שלישי מועד קטן טז.

מסורת הש"ס עם הוספות

ז) [ספורת לו.], ב) [עי' תוספות מנחות לז: ד"ה ענן] ועי' תוס' ור"ן בדרום ז: ד"ה אין בין], ג) [לקמן יז.], ד) [עי' תוספות מהרש"ל ת. ד"ה מפוקפק], ה) [סוכה מט: ע"ש], ו) [יומא פט:] ועיין מהרצ"ח], ז) עיין מכות כב:, ח) לקמן דף יז., ט) ב"מ פה ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא מגלן דקבעינן דוכתא ומשדדינן שלמא דמי דינא דכתיב ויצלם בו' כ"ל ותיומת וזמנמינן ליה לגיעא מנתק"ל: (ב) רש"י ד"ה יתום כל רכוסו כו' ותיומת הוא נמתק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' למימר. נ"ב נ"ל למיזל [ועיין ר"ן ופרש"י שבת"ק]:

רש"י כת"י

(נדפס בסוף המסכת)

תורה אור השלם

א) וּבִיום בֹּאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ אֶל הֶחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְ: [יחזקאל מה, כז]

ב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה: [במדבר טז, יב]

ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֹרַח אַתָּה וְכָל עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְ אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר: [במדבר טז, טז]

ד) קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שְׁאוֹן הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד: [יחזקאל מו, ז]

ה) אַף לֹא אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ הֱבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הֲעִנֵּי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה: [במדבר טז, יד]

ו) אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְ אֹרוּ אֹרוֹ יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְ לְעֶזְרַת יְ בַּגִּבּוֹרִים: [שופטים ה, כג]

ז) מִן שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: [שופטים ה, כ]

ח) וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לְשִׁלֹּשֶׁת הַיָּמִים כְּעֵצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֶחֱרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה: [עזרא י, ח]

ט) וְאָרִיב עִמָּם וְאֶקַּלֵּם וְאָבֵה מֶהֶם אֲנָשִׁים וְאֶמְרֹם וְאֶשְׁבִּיעֵם בֵּאלֹהִים אִם תִּתְּנוּ בְּנֹתֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וְאִם תִּשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לִבְנֵיכֶם וְלָכֶם: [נחמיה יג, כה] י) וְכָל דִּי לָא יְהַנֵּא עֲבַד דָּתָא דִּי אֱלָהָךְ וְדָתָא דִּי מַלְכָּא אִסְפַרְנָא דִּינַת לְהֲוָא מִתְעַבֵּד מִנָּה הֵן לְמָוֶת הֵן לְשָׁרְשִׁי הֵן לְעֹנֶשׁ נְכָסִין וְלַאֲסוּרִין: [עזרא ז, כו] יא) וַיֹּאמֶר יְ אֶל מֹשֶׁה וְאַבִּיהוּ יָרֹק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף: [במדבר יב, יד]

יב) מָה יָפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן: [שיר השירים ז, ב]

הגהות וציונים

ב) [צ"ל ובימים בואו] (גלוין): **ג)** ס"א **פליגא** (גלוין) וכ"ה בכת"י וברש"י, ובהרבה ראשונים הגריסא "דתיכ סבר בברא רבא פליגא": **ג)** בכת"י ובספר היוחסין **רב** אדא **בר** מרי: **ד)** [כמו חלאים אין חלאים אלא רבנן כדגרסינן בנדרים מט ע"א והן שמתעסקין בתורה שהיא מעשה ידי אומן. ערוך בערך חמק] (גלוין): **ס)** דברי רש"י אינם מובנים דלפי מש"כ לעיל "ולאו אקראי דלעיל קא" א"כ ובימים בואו לא מיירי כלל מטומאה ומנין מוכח בדברי רבי יהודה דאין מצורע משלח קרבנותיו, ונראה דכאן הס"ד ומכאן הוא דבור בפנ"ע וקאי אדברי ר"ש, ולהלן יש למחוק התיבות "עשירית האיפה", והיינו כפי' התוס' (ראש משביר ע"י"ש ובנוצי יוסף), והנה עי' דק"ס דבכת"י של פ' רש"י שלפנינו ליתא מתיבות "שמביא כהן הדיוט וכו'" (בתחילת הדיבור) עד כאן וכן ליתא שם לעיל בעמוד הקודם כל הדיבור "יספרו לו וכו'", ולפי"ד לפי' רש"י שלפנינו ראית הגמ' היא באמת מדברי ר"י ובהרבה מקומות, והגי' בגמ' בסוף עמוד הקודם היא כהגי' בכת"י אלו ז' ימי **פרישתו** [וכל השקלא וטריא בתוד"ה ואחרי הוא להפי' כת"י] (ע"פ דק"ס), ולפי"ז אפשר דאי"צ להג' הגליון ברש"י בסוף העמוד הקודם (הגו"צ אות ח) ע"ש היטב בתוד"ה ואחרי וברד"ק על הפסוק שם (ועי' תוס' רי"ד): **ז)** צ"ל **לישן** שמתא (באה"מ): **ז)** בכת"י נוסף **לו**: **ט)** בכת"י **א"ל**: **ע)** נראה שיש להוסיף **לנדותו**: **י)** תיבת "ודאי" מיותר (מראה אש): **כ)** צ"ל הוי **נמי מנודה** לרב (כת"י): **ל)** כ"ה הגריסא ברא"ש ע"ש ובקרבן נתנאל ועי' מהרש"א בח"א:

מתרין

בו שני וחמישי ושני. פירש קונטרס שני מתרין בו תמילה ומנדין אותו וכן בחמישי ובשני אחר מתריעין וא"ל שלשים יום ויש מפרשים קודם שינדוהו כלל יתרו בו וכן משמע בפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף קיג.) : טורקיה

זו עשירית האיפה שלו. שמעינן כהן הדיוט כשמתנכין אותו לעבוד תמילה כדכתיב (ויקרא ו) זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו עשירית האיפה ואמרינן (מנחות דף נח:) ובניו לרבות עשירית האיפה של כהן הדיוט לחיוב ולא אקרא לעצל קאי אלא מצות כהניס בעצלתא הוא דקאמר יחזקאל[ס] אלמא אלא היה יכול להקריב קרבנו עשירית האיפה עד שנטהר מטומאת מת והוא הדין מגרעתו: **אמר רבא וכו'.** אילי דאילי׳ כמנודה מפרש להו: ומזמינין ליה לדינא. לכעל דין: **זימנא בתר זימנא.** דאי לא אתי בהוא זימנא קבעינן ליה זימנא אחריתי: **קראו שם.**[ד] שמתא לומר שמתא לפרעה שהעביר המועד לומר שהעביר אותו מועד שמו[ד] אמר מועד ראשון: **דאי מתפקר בשליחא דרבנן.** כלומר שחיקף שליח ב"ד ושליח אמר מירפני: **העיני האנשים** [ה] **ולא** אמר מירפני לגדוחו משמו של אותו חכם: **אמר מלאך ה'.** ברוך אמר לשמתו שהוא שליחו של מקום: **ומחרימין.** בתרוב: **ופרטינן חטאיה.** דאמרי לאנשי עירו משום הכי וחכי משמתין ליה: **מוכבא הוה.** מזליה דסיסרא: **המפקרינן לנכסיה.** דממון דלא ניתא להו לרבנן: **יהרם** (ג) **הוא וכל רכושו.** דהפקר ב"ד הפקר מהכא נפקא לן בכל דוכתי[ו]: **ואריב עמם ואקללם.** לאותם שהושיבו נשים נכריות: **דכפתינן.** ידיו ורגליו: **ואסרינן ליה.** שקושרין אותו על העמוד להלקותו[ז]: **הרדפה.** קא מפרש רב יהודה כמיה דרב שמואל לרודפו[ח] מיד דכיון דלא ניתא דינא מנדין אותו: **ושונין.** ומנדין אותו פעם אחרת: **לממונא.** שחייב ממון לחבירו ולא רצה לשלם ע"פ ב"ד: **לאפקירותא.** מצוה תלמידי חכמים: **לא חל עליה שמתא ל' יום.** ואין שמתא פחותה מל' יום: **קא בעו רבנן למינל.** שלריכין לו: **טוט אסר טוט שרי.** כלומר מלי למימרי ליה אע"ג דלא חל עליה ל' יום דאותו שופר שנדוהו יכול לתחיל לו ומיתני ליה בתוך ל' יום: **לא אתו אחרינו ושרו ליה.** מדמהדר איהו נפשיה לבעל דינו: **שנידה לבבודו.** ולא לשם שמים אלא שהתרין נגדו ולחי[ט] כיון דמני אין מנודה לרב ולחי לא נידה אלא בשביל כבודו ולחי במילי לאיסורא חוי כמי שמנודה[ב] לרב דאין חכמה ואין עצה וגו' (משלי כא) [ג] וקתני אין מנודה לרב אבל לטולי עלמא מנודה: **כל אחד מיפר חלקו.** מדקתני מלקו אינו מופר: **לא אתו אחרינו ושרו.** מדקתני מלקו אינו מופר לעולם אפי' שרו ליה אחרינו: **נזיפה.** גערה כדלקמן: **נדוי שלנו.** כמי בגל: **בנזיפה שלהן.** אלרן ישראל: **צריך רבי.** רבי אמיה דר"ש הוה: **מה רבי אומר בדבר זה.** אין רבי בעולה היודע דבר זה: **א"ל לאבוה.** לפי תומו ולאו משום לוגבא בשמא: **לאותחזויי ליה.** לנקוד את רבי שהיה חולה שקבל עליו יסורין[ד]: **אמר ליה בר קפרא אינו מבירך.** רמז לו שאינו רולה לרפואתו: **המוקי ירכיך.** כמו המקן עבר (שיר ה):

אף

תלאה דשמיתו לא אתו תלאה אחרינא ושרו מאי ת"ש מנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה לתלמיד מנודה לעיירו מנודה לעיר אחרת. מנודה לעיר אחרת אינו מנודה לעיירו. מנודה לנשיא מנודה לכל ישראל מנודה לכל ישראל אינו מנודה לנשיא. רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר ש"מ תלת ש"מ מדקתני אחד מן התלמידים שנידה ומת וקתני נמי מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב דייקינן מינה לרב אינו מנודה הא לב"ש מנודה ש"מ תלמיד שנידה לכבודו נידוי נידוי ומדקתני ומת חלקו אינו מופר ש"מ דכל אחד מיפר חלקו. ש"מ נמי דלא אתו אחרינו ושרו חלקו א' אמימר הלכתא ב) דמשמתי מופר עד דאתו תלתא אחרינו ליה. **ת"ר אין נדוי פחות משלשים יום** ואין נזיפה פחות משבעה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר וראמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. אמר רב חסדא נידוי שלנו כנזיפה שלהן ונזיפה דידהו שבעה אינו והא בר קפרא בעידנא דאמר ליה ר' בר קפרא איני מכירך מעולם וכן דאמר ליה ר' לוי חייא ראה מה קורא לך בחוץ ידעו דנקיט מילתא עליהו נהגו נזיפתא בנפשייהו תלתין יומין. סוגיא דשמעתא כך גזר **חשק שלמה על ר"ח** ב) ג"ל מנלא אמינמי אמו מ מנלא אמרינא ומרו ליה ל"ל רב מאי דאמר אמר לא אמר מופר לא מופר עד דאתו וכו'.

אף

עין משפט נר מצוה

נ א ב ג מיי' פכ"ה מהלכות סנהדרין הל' ה טוש"ע מ"מ סימן יא סעיף ה:

נא ד מיי' שם הלכה ו סמג לאוין רח טוש"ע שם וסימן ה סעיף ה טהג"ר:

נב ה מיי' שם הלכה ה וס"ע מהלכות מ"מ הלכה יד ופכ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ז טוש"ע מ"מ סימן ג וטוש"ע י"ד סימן שלד סעיף מג:

נג ו מיי' פ"ז מהלכות מ"מ הלכה יג טוש"ע י"ד סי' שלד סעיף ט:

נד ז מיי' פכ"ד מהל' סנהדרין הלכה ז:

נה ח מיי' שם הלכה ו טוש"ע מ"מ סימן ג טהג"ר:

נו ט י מיי' שם הלכה ה והלכה ט:

נז כ מיי' פ"ז מהלכות מ"מ הלכה י טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף ה:

נח ל מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף ה טהג"ר וטוש"ע מ"מ סימן ק סעיף ג:

נט מ מיי' פ"ז מהלכות מ"מ הל' יג טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף ה:

ס נ מיי' שם הל"ב טוש"ע י"ד סי' שלד סמ"ר יג:

סא ס מיי' פ"ט שם הל' יג טוש"ע שם סעיף טו:

סב ע מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

סג פ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:

סד צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף מה:

סה ק טוש"ע שם סעיף כו:

סו ר מיי' שם טוש"ע שם הל' ט טוש"ע שם סעיף כה:

סז ש ת טוש"ע שם סעיף ה:

רבינו חננאל

ואמרטם ואאסבינם וגו' ומנ"ל דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה שנאמר הן למות הן לשורשי הן לענוש נכסין ולאסורין. **מאי לשרשי הרדפה.** אמר רב יהודה משמיה דרב מנדין לאלתר דמתפקר ושונין לאחר שלשים ומחרימין לאחר ששים. אמרו משמיה דרב חסדא מתרינן ביה שני וחמישי ושני ואח"כ מנדין אותו. והני מילי לממונא אבל לאפקירותא מנדין לאלתר בלא התראה. **ההוא טבהא דאתפקר ברב טובי** אימנו אביי ורבא ושמתי אזל פייסיה לרב טובי אמר אביי היכי נעביר נישרי ליה לא חל שמתא עליה שלשים יום נשבקיה בשמתיה קא בעו רבנן לאפטורי. **א"ל רב אידי בר אבין הכי אמר שמואל טוט אסר וטוט שרי.** כלומר תקיעת השופר היא השמתא הקול שמכריז בתקיעת שופר הוא האוסר הוא המתיר כלומר אינו צריך ימים לחול עליה שמתא א"ל ה"מ לממונא אבל לאפקירותא עד דחייל עליה שמתא שלשים יום. **דייקינן מדקאמר אביי בעי רבנן לאפטורי קסבר** שמנודה אינו מנודה לרב ישראל אינו מנודה לנשיא. רשב"ג אומר אחד מן התלמידים שנידה ומת חלקו אינו מופר ש"מ תלת ש"מ מדקתני אחד מן התלמידים שנידה ומת וקתני נמי מנודה לתלמיד אינו מנודה לרב דייקינן מינה לרב אינו מנודה הא לב"ש מנודה ש"מ תלמיד שנידה לכבודו נידוי נידוי ומדקתני ומת חלקו אינו מופר ש"מ דכל אחד מיפר חלקו. ש"מ נמי דלא אתו אחרינו ושרו חלקו א' אמימר הלכתא ב) דמשמתי מופר עד דאתו תלתא אחרינו ליה. **ת"ר אין נדוי פחות משלשים יום** ואין נזיפה פחות משבעה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר וראמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים. אמר רב חסדא נידוי שלנו כנזיפה שלהן ונזיפה דידהו שבעה אינו והא בר קפרא בעידנא דאמר ליה ר' בר קפרא איני מכירך מעולם וכן דאמר ליה ר' לוי חייא ראה מה קורא לך בחוץ ידעו דנקיט מילתא עליהו נהגו נזיפתא בנפשייהו תלתין יומין. **ואסיקנא נזיפותא דנשיא תלתין יומין.**

ריטב"א שם

דכתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו. יש מפרשים דמשה רבינו ע"ה היה שליח השם להזמין לפניו קרח ועדתו. ויש מפרשים דקרח היה שליח להזמין כל עדתו:

את ופלניא. פי' שצריך שיאמר לבעל דין שיהא מזומן לדין עם פלוני, ולא שיאמר לו (לזה) [ה]שליח היה מזומן לדין, והטעם כדי שידע מי תובעו בדין ויזכור אם יש לעשות לו כלום ויפייסנו, וגם שיתן על לבו מה שישיב לו בדין:

ודקבעינן זימנא בתר זימנא. פי' אע"פ שלא בא לזמן הראשון אין לבית דין לכעוס עליו כדי לקונסו, כי אולי לא היה לו פנאי ואנוס הוא:

אוצר החכמה

ג (יומא, סוכה, מגילה, תענית, מו"ק, ביצה) יום טוב בן אברהם אשבילי (ריטב"א) עמוד מס 359הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

גמ בבא קמא קיב: אמר רבינא עד קיג. אמר רב יהודה

[illegible] שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו[ד] אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא [א] והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא [ה] הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא [ו] נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא [ז] נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה (ג) דאמר[ח] קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה [ט] והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן [י] והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן [יא] ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא [יב] מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם אינש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא [יג] עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא[יד] [טו] האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי [טז] וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה [יז] דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא[יח] [יט] יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא

דאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף לח: ופס) אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דהני מילי מלוה אבל לוה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל נלך למקום הועד בית הועד לאו היינו ב"ד הגדול דבית הועד היינו מקום ב"ד קבוע אבל יש ב"ד הגדול ממנו בחכמה והילכתא[כ] אפילו לוה מני למימר לב"ד הגדול קאזלינא אבל לבית הועד לא מני אמר אלא כופין אותו ודן בעירו:

מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' בקונט' אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דבכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין דקיום שטר דרבנן ועדים[כ] המתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי[כא] ואין צריך קיום ומדרבנן הוא דצריך הלכך מקיימין שלא בפני בעל דין ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אסברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דאפילו בקיום שטרות אית ליה לר' יוחנן יבא בעל השור ויעמוד על שורו ומיהו רב נמי אית ליה בעלמא יבא בעל השור כו':

עד דאזיל שליח בתלתא בשבתא. דמסתמא בשני דנהו[כב]:

דקבעי למיתב זוזא לפתיחא. כשקורעין אותה משלם הוא שכר הסופר:

זוזא לפתיחא נספרא: יהבינן זמנא. מזמנין בעל דין ליום פלוני לדין: על פי אשה. ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכניו וסמכין עלייהו דעבדין שליחותייהו ואי לא אתי מחזקינן באפקרותא ומשמתינן ליה: אלא דליתיה במתא. שאין אותו פלוני עכשיו בעיר שב"ד בה ואמר לשכניו כשיבוא פלוני אמרו לו לבא: אבל

אוצר החכמה

כב בבא קמא תלמוד בבלי עמוד מס 235הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הגוזל ומאכיל פרק עשירי בבא קמא קיג.

אבל איתיה במתא לא. משמיע ליה[ב] דהנהו מיתתא ומיכבי לא עבדי שליחותם: דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה. אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחרינא אחרינא: ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא. כי אתי ההוא פלוני לבתיה ליתי ליה אחרתא לבנתא[ג] דבי דינא לא סמכינן אתיבי דאמרי בי דינא אמרי ליה: אישתלי. שכחו שליחותם קודם שגמר אותו פלוני לביתו: עד האתא לבי דינא לא קרעינא ליה. ואע"ג דאמר אחינא אחינא: על דלא ציית לבי דינא. שאמרו [לו] לא תן לו ולא קיים: עד דציית דינא. ויפרע לו: לא מקרעינן ליה. ואע"ג דאמר פרעינא: ולא היא כיון דאמר דציית דינא קרעינא. לאלתר דללמא בתמא[ד] לדינא כל כמה דלא אתי אפקרוותא הוא: קובעין זמן. ליום שני בשבת ואם לא יבא מזמנין אותו ליום שני ועד למחר לא כתבינן פחיתא שכל היום מזמנין שמא יבא: לא יהבינן זימנא ביומי ניסן. אין מזמנין אדם לדין ביום ובשאר שהן זמן קצר וגליר: אבל[ה] בתר ניסן. שומנים שיבא ביום פלוני בחיר: לבני כלה בבלה. אין לשמוע הלכה בכל שבת אין אומרים לו בא ביום שני לדין דממנע ולא אתי לכלה: בריגלא. אין לשמוע הלכות הרגל קודם הרגל ר' יוסי[ו]: כי אתו. תובענין לקמיה דרב נחמן ביום כלה להזמין בעלי דינין לדין: אמר להו וכי לדידכו כנופייכו. לעורך דינכם הקהלתי אתכם: מטה ושלחן מהו. כיון דמידי דקלי בגו בית[ז] הוא ולא מתחזי לעלמא כי פרה ותמור ולכא[ח] דלותהון לו דלמא כיון דנפקי ועיילי אינשי לביתיהו ומחו להו איכא דלותא: ויחכם עוד. כפרה ותמור כן מטה ושלחן: מתני' אין פורטין. להמליץ סלעים בפרוטות מיד מוכסים ליטול הפרוטות מתיבתן שנותנין בה מעות המכס וכן מכים של גבאי המכס[ט] שנופה כסף גולגולת והלוגעת לפי שהן של גזל: מתוך ביתו. של מוכס ממעות שלו: או מן השוק. אם יש לו מעות בשוק שאין נוקח מתיבת המכס: גמ' אבל נותן לו דינר. היה חייב לו פרוטות למוכס מן המכס בשוה חצי דינר ואין לו הפרוטות נותן לו דינר כסף ומקבל הימנו פרוטות בשוה חצי מפני שהוא כמולל מידו: דינא דמלכותא דינא. וזה שקיבל את המוכס מן המלך בדבר קלוב כך וכך לשנה אין (י) גזלן: שאין לו קצבה. אלא שנטל ככל חפצו: מאליו. שלא מאת המלך אפי' יש לו קצבה: כדי להבריח את המכס. ואע"פ שאין כוונתו להגנת מדינה אלא להבריח בו[יא] בלבד אינא דמלכותא דינא. ונמצא שגוזל את המוכס ישראל זה שקיבל את המכס מיד המלך נכרי בהיתר: נודדין. קונס כל פירות עלי אם אין תבואה זו של בית המלך[יב]: הורגים. רוצחים: הרגים. בעלי מיגרה ומריבה וגחלי ממון: במוכס שהוא בנעני אנס. ואין לחוש אם גוזלו היכא דליכא חילול השם שאין מבין שזה מכוז: באין עליו בעקיפין. בעלילות עד שפוטרין את הישראל: אחרי נמכר. בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוה משתמי:

שלא

[ב] אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו[ג] שליחא דב"ד ואמר ליה [ד]ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה [ה]ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא [ו]האי מאן דכתיב עליה פתיחה על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא [ז]כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא [ח]קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא[ט] ולמחר כתבינן רב אסי[י] איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחה א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל [יא]ה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה [יב]לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא [יג]אבל מנינן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן 'ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן [יד]לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו [טו]והאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות חייב[טז] לשלם: [יז]מתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מינה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו [יח]אמר לו [יט]תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** [כ]אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה [כא]אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא [כב]אבל נותן לו דינר ונותן[כג] לו את השאר: ומוכסין [כד]והאמר שמואל [כה]דינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל [כו]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [כז]במוכס העומד מאליו איכא דמתני להא דתניא [כח]לא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא [כט]א"ר אסור להבריח[ל] את המכס ר"ש אומר משום [לא]ר"ע מותר להבריח את המכס בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי [לב]דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (לג) אהא [לד]שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל [לה]במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי [לו]במוכס העומד מאליו רב אשי אמר [לז]במוכס כנעני[לח] דתניא [לט]ישראל וכנעני אנס[מ] שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם[מא] ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין [מב]לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל [מג]אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

[מד]ומר סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' לנטע והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כלרכן ומוקי בנמה מדליקין (שבת דף כט: וסס) כרכי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין אתם נמי שרי אף לנטע ולא שיאסר דוקא על כתיפיו:

אין

[מה]פורטין [מו]א מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי[מז] אתם גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קמני נמי דאמר אתם גזילה הוי יאוש בעלים דאין אדם מוחל ומיהו רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא דתיבה וכיס מיוחדת להנעיע שם גזלות שלהם ולרבו[מח] כל שעה להניח שם:

נודרין [מט]להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו אתם יאמרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומתשב בלבו לאחר רגע טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:

[נ]מ ר מ"י ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ה:

[נא]ב מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נב]ג מ"י ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נג]ד מ"י שם ופ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נד]ה מ"י פ"ח מהל' גזילה הלכה כ ופ"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ח:

הגהות וציונים

[ח] צ"ל אשכחיה (כתי"ר. וכ"ה ברש"י):

[ט] בכת"י ועד למחר לא כתבינן פיתחא (וכ"ה בראשונים, וברש"י ד"ה קובעין, ותיבות ועד כו' פתיחא הם ציון דברי הגמ' והוא דיבור בפנ"ע. הגהות דק"מ): [י] [צ"ל רב אשי] (גליון) וכ"ה בכת"י, אמנם עיין רש"ש: [יא] [צ"ל חייבן] (גליון): [יב] ראשונים וכת"י ומחזיר: [יג] צ"ל אסור להבריח בו את המכס, וכן צ"ל בסמוך (רש"ש עיי"ש, ועי' בהגהות רי"א חבר): [יד] בכל הסוגיא היכא כתוב "כנעני" "עובד כוכבים" "כותי" צ"ל גוי (דפו"ר): [טו] "אנס" נוסף ע"י הצנזור, וכן ברש"י: [טז] יש להוסיף דאימור: [יז] נדצ"ל אבבא: [יח] לשון רש"י בב"י חו"מ סימן יא באתינא: [יט] [מנין] לבתר ניסן (גליון): [כ] נדצ"ל ליכא (באה"מ): [כא] בדפו"ר גבאי המלך: [כב] יש להוסיף המוכס (באה"מ): [כג] שייך אחר ד"ה אין פורטין (גליון): [כד] נדצ"ל ודרכן (באה"מ): [כה] צ"ל כשהשרים משבינים (דפו"ר): [כו] צ"ל דישבע (דפו"ר):

[כז] א (מו"ר פ' כ"ס מהל' סנהדרין הל' י) טוש"ע מ"מ סי' יא סעי' ג סהג"מ: [כח] ב ג מו"ר פכ"ס מהל' סנהדרין הלכה י סמג עשין רח טוש"ע שם ס"ג: [כט] א ד ה מו"ר שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד: [ל] ב ז ז מו"ר שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ה: [לא] ג ח ט י מו"ר שם הל' ט סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ה סעי' ח כ: [לב] ד מ"י שם (ממ"ר) טוש"ע שם סעי' כ סהג"מ: [לג] ה מ נ ס מו"ר פ"ס מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט ס"ד: [לד] ו מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ב ומעי' ז ח ט: [לה] ז פ א מו"ר שם ס"ג ומהל' גזילה הל' ט: [לו] ח מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז: [לז] ט מו"ר שם ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז: [לח] י מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז: [לט] יא ב מו"ר שם ופ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז: [מ] יב ג מו"ר פ"ח מהל' גזילה הלכה ב ופ"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ח:

עין משפט נר מצוה

[מא] [מנין] לבתר ניסן (גליון): [מב] נדצ"ל לגזל (באה"מ): [מג] שייך אחר ד"ה אין פורטין (גליון): [מד] נדצ"ל ודרכן (באה"מ): [מה] צ"ל כשהשרים משבינים (דפו"ר): [מו] [צ"ל דישבע] (דפו"ר):

[מז] דבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' לנטע והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כלרכן ומוקי בנמה מדליקין (שבת דף כט: וסס) כרכי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין אתם נמי שרי אף לנטע ולא שיאסר דוקא על כתיפיו:

[מח] אין פורטין א מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי[מז] אתם גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קמני נמי דאמר אתם גזילה הוי יאוש בעלים דאין אדם מוחל ומיהו רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא דתיבה וכיס מיוחדת להנעיע שם גזלות שלהם ולרבו[מח] כל שעה להניח שם:

[מט] נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו אתם יאמרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומתשב בלבו לאחר רגע טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:

[נ] מ ר מ"י ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נא] ב מ"י שם ופ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נב] ג מ"י ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נג] ד מ"י פ"ח מהל' גזילה הלכה כ ופ"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ח:

[נד] ה מ"י פ"ח מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:

[נה] ו מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז:

[נו] ח מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז:

[נז] ט מו"ר שם ס"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז:

[נח] י מ"י שם הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז:

[נט] יא ב מו"ר שם ופ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ז:

[נ] ג מו"ר פ"ח מהל' גזילה הלכה ב ופ"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ח:

[נא] ד מו"ר פ"ח מהל' גזילה הלכה ב ופ"ח מהל' גניבה ה"ח סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ח:

הגהות וציונים

[ח] צ"ל אשכחיה (כתי"ר. וכ"ה ברש"י):

[ט] בכת"י ועד למחר לא כתבינן פיתחא (וכ"ה בראשונים, וברש"י ד"ה קובעין, ותיבות ועד כו' פתיחא הם ציון דברי הגמ' והוא דיבור בפנ"ע. הגהות דק"מ): [י] [צ"ל רב אשי] (גליון) וכ"ה בכת"י, אמנם עיין רש"ש: [יא] [צ"ל חייבן] (גליון): [יב] ראשונים וכת"י ומחזיר: [יג] צ"ל אסור להבריח בו את המכס, וכן צ"ל בסמוך (רש"ש עיי"ש, ועי' בהגהות רי"א חבר): [יד] בכל הסוגיא היכא כתוב "כנעני" "עובד כוכבים" "כותי" צ"ל גוי (דפו"ר): [טו] "אנס" נוסף ע"י הצנזור, וכן ברש"י: [טז] יש להוסיף דאימור: [יז] נדצ"ל אבבא: [יח] לשון רש"י בב"י חו"מ סימן יא באתינא: [יט] [מנין] לבתר ניסן (גליון): [כ] נדצ"ל ליכא (באה"מ): [כא] בדפו"ר גבאי המלך: [כב] יש להוסיף המוכס (באה"מ): [כג] שייך אחר ד"ה אין פורטין (גליון): [כד] נדצ"ל ודרכן (באה"מ): [כה] צ"ל כשהשרים משבינים (דפו"ר): [כו] [צ"ל דישבע] (דפו"ר):

מסורת הש"ס עם הוספות

[ב] [נעיל קיח: לקמן קיד:], [ג] נעיין י: נדרים כח. ב"ב נד: נה., [ד] כלפיס ס"ט מ"ב, [ה] [ע' תוס' זבחים נא: ד"ה הא ר' יהודה], [ו] עיין תוס' גיטין יג: סוד"ה במעמד, [ז] סנהדרין ו., [ח] נדרים כח., [ט] לקמן קיד ע"א.

הגהות הב"ח

[א] גמ' דמתני לה אסא מודכין וכו' של תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: [ב] רש"י ד"ה דיעל וכו' אין זה גזלן: [ג] תוספות ד"ה ומר [ד] וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכרי כסות:

גליון הש"ס

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עיינתון סה ע"ב: שם אבור להברירה. עיין פסחים דף קיב ע"ב: שם דמ"ם דבר שאין מתכוין מותר. זמנים לא ע"ב תוד"ה הא ר"י:

הגהות מהר"ב אפר החכמה דנשבורג

[א] גמ' דתניא אבור להבריח בהם כל"ל. וכ"ה בר"ח ור"ל בכלאים ובמיוקי יוסף הגרכפל מו וכן בדר' מרדכי ויעו"ש בר"י דגרים לדיא בגלגן הם"ק תניא אסור לנטע עשרה בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן בגמ"ד הוא מתחזי לעלמא כי פרה ותמור בזמנם דף לא ע"ב ד"ה הא ר"י ויעש"ש ולגלן סוגיין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוקמ וע' פני יהושע ולו"ק:

תורה אור השלם

[א] תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכָּם עוֹד הוֹדַע לַצַּדִּיק וְיוֹסֵף לֶקַח: [משלי כא, מו]

[ב] אֲחֵרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאַחָיו יִגְאָלֻנּוּ: [ויקרא כה, מח]

ליקוטי רש"י

ביומי ניסן. ימי הקליר. ביומי תשרי. דליכות הגאולות וכמיס [ברכות לה:]. כלה. שבת שלפני הרגל שסבל נאסקפין לשמוע מלכות הרגל [שם ר"ה]. לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע וכיוצא לפמיכן. אלא אפילו גזל פרה וחרש בה או חמור ומחמר אחריו. וכגון מעגיל סיס דגגזל מיינן אלמא גגזלה קיימא עפקינן [לעיל קיא:]. דינא דמלכותא דינא. של עובדי כוכבים [נרשין י:] כל מסים ותלכוטיות ומכסגות של מלכים שבגילים לגבוה מלכותם דיש לה אלמא מי שמלכים לעשות מקנלים עליהם מלכותם תוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחוק בממון תמיהו ע"פ תוק הגהוא שהוא כמו לגזל ולגזל ולגזל ול

המנהג היום דאין נותנים כתב סירוב עד אחר ג' התראות

פתחי תשובה חושן משפט סימן יא ס"ק א

סעיף א' (א) אבל מי שהוא מצוי בעיר - עיין באו"ת [אורים סק"ד] שכתב, והאידנא נהיגי דאפילו לאנשי אותה עיר אחד אנשים ואחד נשים מזמינין שלש פעמים ואז אם לא בא מנדין אותו [במקום שיש רשות מהממשלה על זה], ע"ש הטעם, וכן כתב בנה"מ [משה"כ סק"ד], ע"ש:

ערוך השלחן סימן יא ס' א

סימן יא [כיצד מזמינים לדין וכו ט' סעיפים]

א כיצד מזמינים לדין כך נהגו קדמונים שולחים ב"ד שלוחם אחר הנתבע שיבא ליום הקבוע לישיבת הדיינים ואם הוא מקום שיושבים הדיינים בכל יום א"צ לומר לו לאיזה יום אלא מתרה אותו סתם וממתינים עליו כל היום עבר היום ולא בא אם הנתבע הוא מצוי בעיר אפקירותא הוא מה שלא בא ומנדין אותו [כימיס קדמוניס] למחרתו ואם הוא טרוד בעסק שחוץ לעיר משערין ב"ד כפי ענין טרדתו לקבוע לו זמן ואם הוא אדם שיוצא ונכנס תדיר מעיר לחוץ לעיר ומחוץ לעיר לעיר נותנים לו שלשה התראות בשלשה ימים וכשלא בא בפעם שלישי מנדין אותו למחרתו וכבר נהגו דאף למי שהוא בעיר אין נותנים סידוב ב"ד עד אחר שלשה התראות בשלשה ימים [לו"מ ונס"מ] והטעם משום דהאידנא כולם טרודים ולא גדע מיוצא ונכנס מחוץ לעיר לעיר ותולין שמפני טרדתו לא היה יכול לבא אם לא לאורח דאז צריך לבא בפעם ראשון כמו שיתבאר בסי' י"ב ושכר ההזמנה נותן התובע:

ב יכול הנתבע לומר להתובע קודם ירידתו לב"ד הגד לי על מה אתה תובעני לדין ואם התובע אומר לא אגלה לך התביעה רק בב"ד יכול הנתבע לומר לא

Optional טור שם מנדין אותו- שו"ע יורה דעה הלכות נידוי סימן שלד-סעיפב

המנודה, אין יושבין בד' אמותיו, חוץ מאשתו ובניו. (ויש אומרים אף בני ביתו, שרי) (טור ובת"ה סימן רע"ו) (ויש להקל). ואין אוכלין (ושותין עמו) (טור). ואין מזמנין עליו. ואין כוללין אותו לכל דבר שצריך עשרה. הגה: **אבל אם לא נדוהו בפירוש, אף על גב שהוא עבריין או שעבר על גזירת צבור, מצרפין אותו למנין י' להתפלל עמו (ריב"ש סימן קע"ב ומרדכי ריש שבועות שתים והגהות אלפסי פרק אלו מגלחין). ואפילו מנודה ממש שאין מצרפין אותו למנין, מ"מ מותר להתפלל בעודו בב"ה (ב"י בשם תשובת הרשב"א וריב"ש סי' קע"ג). ומה שנהגו לגרשו מב"ה, שלא ידחוק יחידים שצריכים להתרחק מארבע אמותיו. (שם בריב"ש).** ואסור בתכבוסת ובתספורת ובנעילת הסנדל, כאבל. ומותר בדברי תורה. שונה, ושונין לו. נשכר, ונשכרין לו. והמוחרם, לא שונה ולא שונין לו; לא נשכר ולא נשכרין לו; וכן אסור להנותו יותר מכדי חייו (תשובת רשב"א). אבל שונה הוא לעצמו, שלא ישכח תלמודו, ועושה לו חנות קטנה כדי פרנסתו; ומותר לדבר עם המנודה ועם המוחרם, אלא אם כן החמירו עליו בית דין בפירוש. הגה: **ומ"מ לא ירבה עמו בדברים, ולא ידבר עמו אלא לצורך, כמו שמדבר עם האבל (הגהות אלפסי וריב"ש הנ"ל). במקום שאסור לישב בד' אמותיו, כל שאדם יושב תחלה והמנודה בא לשם, אין צריך להתרחק משם (ב"י בשם הקונטרס). ואסור ליכנס לביתו, דהוי כד' אמותיו, ואין חילוק בין עומד ליושב (שם)**

ש"ך חושן משפט סימן יא ס"ק א

(כיצד מזמינים כו' - כתב מהרש"ל [ביש"ש] פ"ק דב"ק סימן מ"ג, פסק הר"ש, במקומות שאין שם ב"ד, דאי תבע אדם לחבירו ממון והנתבע אומר הביא(ו) לי הזמנה ממקום שיש שם ב"ד ואז אלך עמך, שיכולים בני עירן לקבוע לו זמן, או יעשה כל דבר לפניהם, ע"כ מצאתי, עכ"ל.)

בספר באר שבע דף קי"א ע"ד [שו"ת סי' נ"ד] פסק, בראובן שתובע לשמעון שיברור עמו דיינים, ושמעון משיב לא אכנס לדין עמך אם לא תגיד לי מתחילה על מה תרצה לדון עמי, וראובן אינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו כלל. שהדין עם ראובן, מההיא דאמרינן בפרק חזקת הבתים [ב"ב ל"א ע"א] עביד אינש דלא מגלה טענתיה [חוץ] לבית דין, וגדולה מזה פסק הרא"ש בפרק שבועות הדיינים [שבועות פ"ו סי' י"ח] דאין אדם צריך לברר טענתיה אא"כ יראה לב"ד שיש רמאות, עכ"ד. ואין דבריו נכונים בעיני, דלא דמי לפרק חזקת הבתים דף ל"א ע"א, דהתם אמרינן היכא דאישתעי מילי אבראי ולא טען ואתי לב"ד וטען, דחוזר וטוען, מ"ט עביד אינש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא, כלומר ומצי הנתבע לומר לא רציתי לגלות טענתי בפניך עד לדין. וכן הא דכתב הרא"ש פרק שבועות הדיינים, היינו משום שכיון שטוען שפרעו וכה"ג אין צריך לברר היאך פרעו ובמה פרעו, אבל הכא ודאי מצי הנתבע לומר הגד לי מתחילה מה תרצה לדון עמי, כי אולי אחרי שאדע תביעותיך אעשה כרצונך ולא אבוא עמך להתדיין כלל, וכל זמן שאינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו, אינו מחויב לבוא עמו לדין כלל. כן נלפע"ד:

optional פתחי תשובה חושן משפט סימן יא ס"ק ד

(ד) מי שקיבל עליו - עיין באר היטב [סק"ג]. ומ"ש בענין אם התובע אינו רוצה לגלות אופן תביעתו, עיין בזה בתשובת שבות יעקב ח"א סימן קמ"ג שכתב שאין דברי הש"ך מוכרחים, כי מצד הטעם והסברא נראים דברי הבאר שבע נכונים, וכן מצא בתשובת באר עשק סי' ס"ז בשם כמה גדולים. והטעם שכתב הש"ך כי אולי אחרי שאדע תביעתך אעשה כרצונך, קשה, מה בכך הלא גם לפני ב"ד יוכל לעשות כן, ואי גברא רבה הוא וזילא ביה מילתא לילך לדין, הלא יש תקנה להעמיד מורשה כבסימן קכ"ד, וכן עמא דבר להזמין לדין בלי הודעה כלל, וכן משמע קצת פרק חזקת הבתים דף נ"ח [ע"א] גבי אלא מעתה אתי אינש מעלמא ומזמין להו לדינא, עכ"ד. אכן בתשובת זכרון יוסף חחו"מ סי' ב' בתשובת הגאון מו"ה שאול ז"ל מאמשטרדם תמה על השבו"י הנ"ל, דמהך דפרק חזקת ליכא אפילו זכר לדבר, דודאי הב"ד שולחים שלוחים לומר פלוני מזמינך לדין, ואם הוא ישיב ויאמר לא ארד לדין עד שתודיעני אופן תביעתו, אה"נ דשומעין לו, והספר באר עשק שהביא לעזרתו לא ראה דברי הש"ך, ואין ספק שאלמלי ראה דברי הש"ך היה מבטל דעתו. ועוד נראה, דגם הרב בעל שבו"י לא קאמר אלא כששניהם התובע והנתבע בעיר אחת, דשייך טעמו דגם בב"ד יוכל לעשות כן, אבל בנ"ד [באופן השאלה שם] י"ל דגם השבו"י מודה, כיון שהדרך רחוקה והוצאות גדולות ואפשר דהוי הוצאה יתירה על תביעתו של זה, אין מקום לחלוק על סברת הש"ך, והרבה חשו חז"ל להוצאות חנם כדאיתא בסימן י"ג כו'. ושם בתשובת הגאון המחבר כתב דקשה להכריע בענין זה, ובפרט כי מש"ס ס"פ זה בורר נ"ל ראיה ברורה לדברי הבאר עשק והשבו"י דא"צ להודיע איזה תביעת ממון יש לו על הנתבע, ורק זה אפשר צריך להודיע אם נוגעת תביעתו לענין ממון או לדבר אחר כגון הוצאת שם רע או דיני קנסות ודכוותיה. ומן ראיה זו מוכח קצת דאפילו כשיהיה מוכרח להוצאה גדולה כגון מבבל לא"י, אפ"ה א"צ להודיעו אופן התביעה כו', ע"ש. ועיין בתשובת חכם צבי סימן קס"ט שהסכים עם הש"ך, וכתב שם דאפילו היה הדבר שקול ראית הבאר שבע וראית הש"ך, אין ספק שהלכה כדברי הש"ך, חדא שהוא בתרא, ועוד, דגם במחלוקת שקולה אי אפשר לכוף הנתבע מספק, ע"ש. וכן הסכים בספר ברכי יוסף [אות א'], וכתב דמה שהביאו ראיה הרבנים הנזכרים בתשובת באר עשק הנ"ל ממה שפשט המנהג דמזמינין לנתבע בסתמא ואזיל לבי דינא מבלי דעת על מה ידין עמו, אינה ראיה כלל, דזהו מפני שהנתבע רוצה ללכת ולא טעין מידי, אבל אה"נ דאם הנתבע ימאן עד אשר יגיד לו אופן תביעתו שומעין לו, וכן הסכים בתשובת הרמ"ז סימן י"ד, וגם מדברי הריטב"א במו"ק דף ט"ז ע"א יש סמך לדעת הש"ך הנ"ל, עיין שם:

סימן ו

הטעם במה שהוריתי שב"ד המזמין לדין אינו צריך לפרט התביעה

ח' כסלו שדמ"ת

למע"כ נכדי היקר תחביב הרה"ג מוהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א, בברכת שלום וברכה וכט"ס.

הנה הסתפקת על פי הערת הרה"ג מוהר"ר מרדכי טוורסקי שליט"א, על מה שכתבתי בח' תמוז תשל"א כהדרכה לאגודת הרבנים „שכשאחד תובע את חברו לב"ד אין התובע מחוייב להגיד להנתבע פרטי הדברים מה שהוא תובע" והזכרת שיש נידון בין כמה רבנים אם כוונתי בזה לשיטת הבאר שבע או לשיטת חש"ך ששניהם נזכרים בהש"ך סימן י"א ס"ק א'.

בעצם אנו סוברים כהש"ך, ורק למעשה פשוט וברור שאגודת הרבנים, או שום ב"ד סמכאי, לא ישלחו הזמנה לאחד על תביעת דבר קטן ששייך להסתפק דשמא היה הנתבע משלם להתובע בעצמו מחמת שלא ירצה לילך בדינא ודיינא. וממילא אם מקבלים הזמנה, אין שום לשאול פרטי התביעה, שיש לסמוך שהרבנים ששלחו ההזמנה אמרו שאין תביעה זה נכלל באותו ספק, שאם היה נכלל בהספק, היו מקודם שואלים להנתבע ורק אח"כ שולחים הזמנה. ואם הנתבע חושב שהתביעת היתה בסכום שהיה מוכן לשלם, עליו להגיד שאם זה תביעה רק לסכום כזה הריני מוכן לשלמו.

ולפעמים ברור להרבנים שהנתבע יודע מהו הסכום שמדברים עליו, ואז ג"כ אין צורך לפרט יותר. ולפעמים אף שאפשר שמוכן לשלם, מ"מ אפשר שהב"ד יכריע לשלוח הזמנה מחמת שחושבים שאולי קבלת הזמנה יגרום שישלם הנתבע בעצמו מחמת שיודע שהייב ונמצא שמועיל הזמנתם אף בכה"ג, ושייך לשלוח הזמנה גם בשביל ספק תועלת זה. ולכן איני רואה שום פקפוק בהנהגת אגוה"ר בזה.

זקנך אוהבך בלו"ג,

משה פיינשטיין

ז (אה"ע ד, חו"מ ב) פיינשטיין, משה בן דוד עמוד מס 211הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה